Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XIX. | Cena lista je $5.00 | Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., pondeljek, 1. novembra (Nov. 1), 1926. | Subscription $5.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 256

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Delavci, volilci, storite jutri svojo dolžnost!

Volite kandidate delavske socialistične stranke! Od protesta do zmaga!

Jutri so volitve za kongres po vsej Uniji, v posameznih državah pa gubernerske, legislaturne, državne, mestne in sodniške volitve.

V Illinoisu volimo kongresnike in legislaturne poslance. V Chicagu so volitve sodnikov.

Dolžnost vsakega delavca, ki ima volilno pravico (če je državljan in ako se je pravilno registriral v svojem volilnem okrožju) je, da gre jutri na volišče in z glasovnico odloči, kdo mu bo delal zvezne in državne postave prihodnji dve leti.

Delavec lahko odloči, ker je s farmarji vred v ogromni večini v tej deželi. Delavec more izbirati le med dvojim: ako hoče imeti postave, ki ga dosledno tepejo, tedaj lahko voli kandidate katerekoli stare stranke. Naj bo republikanec ali demokrat, razlike ni; bistvene, načelne razlike ni med staro gardo ene ali druge stranke, ki si delita politično oblast v tej deželi že desetletja. Ako pa hoče imeti postave, ki bodo njemu v korist, v korist vsemu delavskemu in farmarskemu razredu, tedaj naj voli kandidate na socialistični listini, katere je postavila stranka razrednozavednih delavcev. Druge poti, izbere ni.

Kandidatje starih strank imajo dosti sladkih obljub. V prodanskem časopisju, med katerim so tudi slovenski listi — in ti listi se nazivajo delavski!—lažejo po stari navadi. Izdali so ogromne vsote denarja za kampanjo, denar pa je prišel iz žepa kapitalistov. Čikaški javnonapravni magnat Insull je dal denar za kampanjo republikanskega in demokratskega senatorskega kandidata! To je jasen dokaz, da njemu je vseeno, kateri je izvoljen.

Delavski kandidatje na socialistični listini ne plačujejo dragih oglasov. Stranka nima, to je delavci nimajo denarja, da bi ga metali za kampanjo. Naši kandidatje morajo sami pokriti stroške; delavci jih morajo pokriti sami. Zato pa ni med socialisti tistega hrupa in velikega bobna, kakršnega slišite na drugi strani. Socialisti apelirajo na razum, na pamet vsakega delavca, da dobro premisli, predno voli, v čegavo korist odda svoj glas. Ako odda svoj glas za socialiste, glasuje v svojo korist.

Na glasovnici kongresnih kandidatov države Illinois je tudi br. Charles Pogorelec, kandidat za kongresnika "at large." Njega lahko volite po vsej državi. Glasujte zanj ne samo radi tega, ker je naš rojak, Slovenec, pač pa predvsem zato, ker je njegov program delavski program.

Kakor br. Pogorelec tako so tudi vsi ostali kandidatje na socialistični listini stari borci za delavske interese.

Volite zase! Enkrat mora delavstvo zmagati tudi v Ameriki. Dokler ne zmaga, naj bo vsak socialistični glas mogočen glas protesta proti izkoriščanju, proti mezdni sužnosti, proti kapitalizmu!

O'CONNOR NAMIGUJE NA VLADNO LASTNIŠTVO BRODOV

Predsednik parobrodnega odbora je proti privatnemu lastništvu. Vlada naj bi še nadalje imela plovbo pod kontrolo.

Detroit.—(FP)—Uradniki državne parobrodbe so že več let imeli pod kontrolo državno parobrodstvo. In sedaj je prišel predsednik vladnega odbora in trdi, da bi vlada morala še nadalje kontrolirati svoje ladje in bi se ne smelo pustiti, da bi se vladno brodovje prodalo privatnim magnatom. On je absolutno za to, da vlada operira svoje brodovje.

O'Connor je mnenja, da bi se lahko vladno brodovje operiralo prav tako, kot se danes operira vladno pošto. Sicer, pravi O'Connor, da bo do tega moralo priti prej ali slej. On tudi trdi, da je pod vladno kontrolo boljša služba kot bi bila pod privatnim lastništvom, ker bi to skrbelo samo za mastne dobičke in ne za ljudsko blagostanje. Privatni zagovorniki, ki bi radi pograbili vladno brodovje, se pa na vse načine zvijajo, da bi uspeli ter dobili v svoje krempije to brodovje, kakor imajo že več drugih podjetij, ki bi morala biti vladna last, ker bi po pravici moralo služiti vsem ljudem in ne samo par magnatom. Tudi pri tej stvari bi moralo imeti vse ljudstvo besedo, kakor pri vseh enakih podjetjih. Toda do tega pa ne more priti, predno se bo ameriško ljudstvo zavedalo, da mora predvsem imeti v postavodajah svoje ljudske zastopnike. Spoznati bo moralo, da nima prav nič za pričakovati od krvosesov, ki danes vladajo celo deželo. Priti bo moralo do zaključka, da mora vzeti tem ljudskim parazitom moč in jo samo izvajati v prid sebi, celokupnemu narodu, in ne da jo pripusti le par krvosesom, da jo izrabljajo ter si grmadijo velikanske dobičke na račun ljudstva.

Domače vesti

Br. Jože Zavertnik bolan.

Br. Jože Zavertnik, gl. urednik "Prosvete" in ostalih jednotinih publikacij, se od zadnje sobote zjutraj nahaja v bolnišnici West Side Hospital. Bolan je že teden dni. Dne 25. oktobra ga je napadla bolečina v drobu, toda zdravniki niso mogli konstatirati, da li je vnetje slepiča ali kaj drugega. V bolnišnici pričakujejo bolezen s pomočjo X-žarkov. Jože je dvakrat med boleznijo prišel v uredništvo, toda od zadnjega torka je moral ostati doma. Tudi trimesečne seje gl. izvrš. odbora S. N. P. J., ki se je vršila zadnji teden, se ni mogel udeležiti. Upamo in želimo, da kmalu okreva.

Pogodbena poroka, ki je brez ceremonij

New York. — Pogodbena poroka, zakonita, toda redka, je bila izvršena v soboto v tem mestu. Eugene Whitmore iz Chicaga, urednik revije "Sales and Management", je ženin in Theda Cocroft, pisateljica iz New Yorka, je nevesta. Ker sta oba agnostika, nista hotela imeti verskega obreda, za običajni civilni obred pa tudi nista marala. Pogodbena poroka se izvrši na ta način, da ženin in nevesta sestavita pogodbo, na podlagi katere mislita živeti skupaj in potem pogodbo podpišeta v navzočnosti sodnika, ki tudi doda svoj podpis kot priča. To je vsa ceremonija.

Šesti atentat na Mussolinija!

Mlad fant je streljal nanj, toda krogija je šla zopet mimo. Napadalec je bil na mestu linčan.

Bologna, Italija, 31. okt. — Danes popoldne je bil izvršen nov atentat na Mussolinija v Bologni. Neki 18-letni mladenič je ustrelil vanj iz revolverja, toda krogla je le posnela suknjo na Mussolinijevih prsih. Ko je fant hotel sprožiti drugič, ga je prijela množica fašistov in ga v nekaj trenotkih pretepla, zabodla, zadušila in zadavila do smrti. Okrog 50,000 oseb je bilo navzočih pri atentatu in linčanju.

Slabi izgovori razpečevalcev zakrament. vina

Nadaljna razprava razgalja, na kak način so si suhaški apostoli delili podkupnino.

Chicago. — V petek je bila začasno zaključena razprava glede škandala z zakramentalnim vinom, v katerem sta zapletena veliki prohibicijonist Lowell Mason, illinoiški državni senator in Ralph Stone, prohibicijoniški ravnatelj za državo Illinois. Razprava se bo nadaljevala takoj po volitvah. Zaključiti je še niso mogli, ker je taka, kakor bi človek vlekel niti iz pletene jope. Čimveč obtoženci in priče izpovejo, več oseb je v škandalu zapletenih.

V petek je bil na izpraševalnem stolu bivši državni senator Mason. On se je hudo postavil za svojo zaprisego, češ, da ni res, kakor so mu očitali, da bi bil potegnil $60,000 kot podkupnino za dovoljeno razpečavanje zakramentalnega vina, temveč je prejel le $23,000. To vsoto je potegnil v teku treh mesecev in on jo smatra za plačo, nikakor pa ne za podkupnino. Drugih $6000, katere je tudi dobil od hvaležnih salunarjev, pa je smatral kot napitnino. Senator Mason misli, da je vse to popolnoma pošteno, zato pravi sodišču, da nima prav nič težkega srca, da bi bil koga na čem prikrajšal.

Približno enako vsoto kakor Mason je dobil Stone, kar se je dognalo šele iz Masonovih izpovedi. On je namreč precej zgovoren in je tudi izpovedal, kako so si delili "zaslužek" in "napitnine". Plačilni dan je bil ob sredah. Ta dan so se čedni suhači zbrali in si razdelili dohodke na sledeči način: Senator Mason je dobil $200 in so mu k temu pridali še po $50. Stone je dobil največ, namreč čistih $300, prohibicijska agenta Rumps in Bennett sta dobila po $25 in drugi agentje pa po $40. Razmerje med "zaslužki" Stona in Masona se je menjalo, kakor je bil kateri priden. Vendar se izpovedi popolnoma ne vjemajo.

ZA POPLAVLJENCE V JUGOSLAVIJI.

New York. — Centralni odbor za zbiranje prispevkov v pomoč od povodnji prizadetim v Jugoslaviji poroča, da je vsota prispevkov narastla od zadnjega naznanila na $13,028.00. Denar je poslan Rdečemu križu v Jugoslaviji. Naslov za pošiljanje prispevkov: Jugoslav Flood Relief Central Committee, 1819 Broadway, New York City.

rogala se bom celemu svetu, da

ŠOFER USMRTIL BANDITA.

Chicago. — Šoferja George Bergina je ustavila trojica, da bi jo popeljal na določeno mesto. Ko so vstopili, so mu pokazali samokrese. Šofer je izročil $11, kolikor je imel; ko so pa odšli, je izprožil za njimi. Enega je smrtno zadel, drugemu pa je obstrelil noge.

STAROGARDNIKOM PRETI PLAZ PORAZA

Coolidge in njegovi politični polkovniki so zelo potrti, ker jim grozi polom pri volitvah.

Washington (FP)—Na predvečer volitev so pokazali Coolidgevi nazadnjaki in Coolidge sam, da se boje velikega plaza, ki jim grozi od vseh strani. Coolidge je zelo potrt, ker vidi, da je njegova mladečnost in vsa njegova slava splavala po vodi. Boje se da bodo republikanci premagani po vsej deželi. Boje se pa tudi, da bodo delavci in farmarji poslali v obe zbornice svoje zastopnike, kar bo napravilo močno opozicijo in ravnovesje v prihodnjem kongresu.

Farmarji na zapadu so zelo nezadovoljni. Vsa Coolidgeva "prosperiteta" jim ni dala nikakega oddiha. Tudi njegova ekonomija, ki je zvenela kot Mussolinijeva krušna šteditev, ni prav nič izdala. Farmarji so pričeli spoznavati, da so bili varani, grdo varani od sedanje administracije.

Delavci so pričeli spoznavati, da jim ni prav nič pričakovati od sedanje politične mašine, ki je sedaj v premoči. Toda delavstvo kakor tudi farmarji bodo morali prej ali slej spoznati, da se bodo končno morali združiti v močno politično stranko, ki bo služila njim. Toda kaj takega pa ne morejo pričakovati od sedanjih starih dveh strank. To bi sicer še zdavnaj lahko spoznali in se kaj naučili. Sedaj je čas, da se delavstvo prične organizirati, da bo vstanu izvoliti svojega zagovornika na predsedniško mesto v prihodnjih volitvah.

Delavstvo pa bo tudi prisiljeno spoznati to resnico, da je njegova edina pot v boljšo bodočnost v njih lastni organizaciji. Delavstvo bo počasi, polagoma prišlo na pot, katero je začrtal pokojni veliki mislec in prvoboritelj delavskih pravic,— Evgen V. Debs.

Še nam so v spominu vse korupcije teapotdomskega škandala in še neštete druge, ki so bile jasne dovolj, da se jih je dalo kar z roko prijeti. In vse te spletkarije in korupcije so se vršile pod administracijo starih političnih strank. Niti ena niti druga si nimata kaj očitati, obe sta si podobni; obe se kar kosata, katera bo bolj oropala ljudsko lastnino. Zato pa ni čuda, ako se sedaj nazadnjaki starih strank tresejo, ker je pričelo delavstvo spoznavati, da ni prostora zanj v starih strankah, da mora voliti svoje zastopnike kot je Berger in par drugih v kongresni zbornici.

ŠEL JE NA ČASTNO POT S $463,976.

Memphis, Tenn. — Računski pregledniki pri Commerce and Trust Co. so pronašli, da knjige izkazujejo $463,976 premalo. Istočasno, ko so to dognali, je tudi pobegnil Courtney Glissen, uslužbeni blagajnik podjetja. Pustil je za seboj pismo, v katerem naznanja, da se bo vrnil v par letih in bo vse povrnil, kajti zdaj je odšel na častno pot. Če mu bo policija dopustila tako častno potovanje, je drugo vprašanje. Tolike vsote je potrošil z ustanovljanjem korporacije avtomobilskih garaž, katere je že imel po vseh večjih mestih.

KRVAVA STATISTIKA.

V petek so bili v Chicagu zopet trije ubiti pri avtomobilskih nesrečih. S tem je število letošnjih žrtev v Chicagu narastlo na 732. Dve drugi osebi sta bili ubiti v petek v Garyju.

V Nemčiji delajo gazolin iz premoga

Začeli so graditi prvo veliko tovarno za izdelovanje gazolina, petroleja in mazilnega olja.

Berlin, 30. okt. — Vsi načrti za zgraditev prve velike tovarne v Nemčiji za umetno izdelovanje gazolina, petroleja in mazilnega olja po Bergiusovem procesu. Tovarno zgradi trust za anilinska barvila v Hoechta - am - Mainu. Voditelji projekta upajo na velik uspeh in pravijo, da njihov proces v nekaj letih stori Nemčijo popolnoma neodvisno od Amerike in Anglije, ki danes zalagata Nemčijo s 75 odstotki gazolina, 90 odstotki olja za mazanja in 100 odstotki petroleja.

Izdelovanje olja in gazolina po Bergiusovem procesu se vrši na ta način, da zmeljejo slab premog in smolo v moko, katero denejo v velik "boben" in zmešajo z vodikovim plinom. Nato je zmes izpostavljena silnemu pritisku vročine in v gotovem času se zmes izpremeni v tekočino, ki nalikuje surovemu petroleju. Ta se potem rafinira na isti način kakor petrolej.

Ljubavno pismo duhovnice Aimee objavljeno

Distriktni pravdnik poostri obtožnico. Razprava je končana in sodnik poda svoj odlok v kratkem času.

Los Angeles, Cal.—Asa Keyes, distriktni pravdnik, je naznanil v petek, da bo obtožnica proti Aimee Semple McPhersonovi, pastorici v Angelus templu, poostrena. Poleg že navedenih prestopkov bo obtožena še krive prisege. Preiminarna razprava proti duhovnici je bila zaključena v četrtek. Sodnik Blake ima zdaj nalogo, da odloči, da li je preiskava podprla obtožnico v toliko, da se morajo obtoženci zagovarjati pred višjim sodiščem.

Keyes je tudi objavil fotografičen fascimil pisma, ki ga je Aimee pisala Ormistonu. Kako je pismo prišlo v njegove roke, je še tajnost. Pismo je bilo nekje prestrezeno; tako da ga Ormiston ni dobil. Aimee je pismo "tiskala", to se pravi, da je črke risala z namenom, da zakrije svojo pisavo; kljub temu je naredila dovolj potez, ki se ujemajo z njenim rokopisom, najdenim v kopališču Ocean parku, kjer je bila 21. maja t. l. "ugrabljena."

Pismo se glasi:

"Dragi, ljubljeni mož! To je od dekleta, ki te ljubi z vsem svojim srcem. Uf! Tukaj se močno, plemenito borim. Bodi hladen za vsako ceno! Ne spozabi se in ne pridi na dan! To bi bilo strašno. Do zdaj se dobro obnašaš. Tista oseba ni dobila Tvojega pisma. Torej si pogodil v tisti zadevi. Nikar ne misli, da je Tvoja ljubljena žena naredila tisto neumnost. Oni ljudje so bili poslani, da se urinejo vmes. Upajva, da vse dobro izpade. Nikar ne skrbi, dragi! Če bi bila gotova, da dobiš to pismo, bi Ti poslala tisoč dolarjev. Kako naj vem? Ali imaš vse, kar potrebuješ? — Oh, jaz Te ljubim, ljubljeni moj mož, iz vsega mojega srca! Zakaj si me pustil, da sem šla domov? A. O. Weth! Za večno— enkrat že pride dan, ko bo vse dobro. Veseli se, dragi! Ti se dobro vedeš in jaz sem O. K., razen če "E" omaga, kar pa Bog ne daj! Drži se dobro na svojem koncu, karkoli delaš, drugo pa prepusti meni. Bog Te blagoslovi in tolaži, moj dragi! Težko je meni, ampak Ti, revček — bojim se, da znoriš. Moje srce hrepeni po Tebi — vedno čutim Tvoje roke in komfort. Uboga mala Ba Ba Be bi rada svojega N . . . Danes grem v mesto in bo strah. Glavo pokonci! Naj pride kar hoče — ne pridi na dan! — Tvoja edina ljuba žena, ki je samo Tvoja.

(Podpis) Jackie."

Pismo je bilo oddano na pošto dne 27. septembra t. l. v Los Angelesu. Poslano je bilo v New York, kamor je dospelo 2. oktobra, toda Kenneth G. Ormiston ga ni nikdar dobil v svoje roke. Izginilo je v hotelu, na katerega je imel Ormiston svoj naslov.

V borbi angleških rudarjev prihaja odločitev

Pritisk industrijalcev vsled pomanjkanja premoga je začel mehčati premogovniške barone. Voditelji Kongresa delavskih strokovnih unij posredujejo med rudarji in baroni. Vse kaže, da bodo rudarji izigrani v kompromis.

Moskva, 30. okt. — Sovjetske delavske unije so danes zopet nakazale milijon zlatih rubljev (pol milijona dolarjev) stavkujočim rudarjem v Angliji. Denar je bil poslan, ko je Tomski, predsednik eksekutive moskovske strokovne internacionale prejel telegram od Cooka, tajnika angleških rudarjev, ki je ponovno apeliral za finančno pomoč.

London, 30. okt. — Odločilni moment v rudarski stavki na Angleškem je zdaj blizu. Dva pojava zadnje dni napovedujeta konec stavke, ki pride morda v enem tednu.

Prvi pojav je spor med industrijskimi kralji in premogovniškimi baroni. Sir Alfred Mond, bivši liberalec in zdaj konservativec, ki je glava novoustanovljenega kemijskega trusta, je včeraj informiral premogovniške barone, da za stalno izgube naročila njegove družbe, če hitro ne zaključijo konflikta z rudarji. Mondov trust je eden največjih odjemalcev premoga v Angliji. Mond je dejal, da njegova družba sklene pogodbo z inozemskimi družbami za dobavljanje premoga, ako ga ne bo mogla dobiti v Angliji.

Drugi pojavi je posredovanje eksekutivnih odbornikov Kongresa delavskih strokovnih unij. Odborniki so včeraj konferirali z eksekutivo rudarske organizacije; nekaj ur prej so pa govorili privatno s finančnim ministrom Churchillom.

Rezultat teh konferenc še ni znan v tem momentu, vendar pa je znano toliko, da morajo rudarji izbirati med svojimi zahtevami za takojšnjo splošno mezdno pogodbo in kompromisom začasne pogodbe po distriktih, dokler se ne izdela splošna pogodba. Rudarji naj se vrnejo takoj na delo, nakar se vrše pogajanja z baroni.

A. J. Cook, tajnik rudarske unije, je izjavil danes, da pozdravlja vsak poskus Kongresa strokovnih unij za posredovanje v svrho, da se konflikt častno poravna za rudarje.

BUTLER PRAVI, DA SO ŽELEZNIČARSKE UNIJE RADIKALNE

Coolidgev oproda trdi, da so vse strookvne unije radikalne.

Boston, Mass. — (FP) — Senator W. M. Butler, tekstilni magnat iz New Bedforda, zagovornik visoke tarife, osebni in politični prijatelj predsednika Coolidga, je mnenja, da so vse strokovne unije radikalne. To pa trdi ta predsednikov oproda zato, ker železničarska in druge strokovne unije podpirajo njegovega političnega nasprotnika v kampanji za senatorja države Massachusetts.

Senator Butler je tako obsodil strokovne unije in še posebno železničarsko unijo v desparatnem boju na političnem shodu. Njemu je pač vse radikalno, kar ne trobi v njegov rog.

Butler je znan kot prvovrstni izkoriščevalec delavstva. On je tisti magnat, ki se na vse kriplje brani dati delavcem pošteno mezdo. On je tisti, ki rad zaposluje otroke, da garajo zanj v newbedfordskih predilnicah in jih plača naravnost sramotno. To je vzrok, da se boji, ker unije podpirajo njegovega nasprotnik Walsha na njegovo mesto.

On je obdolžil unije, da vodijo tajno kampanjo proti njemu. Walsh se je smejal ko je zvedel za ta umazan napad. Rekel je, da lahko pokaže s prstom na tiste, ki delajo radikalce iz delavcev potom njihovih ultra reakcijonarnih zahtev v postavodajah in pa potom njih dejanj pri raznih družbah, ker izkoriščajo delavce do skrajnosti.

BANDITI SO ODNESLI PLAČO.

Chicago. — Pri podjetju B. and A. Construction Co. so ravno imeli prejeti tedensko mezdo. Čuvaj je imel plačilno knjigo z zavitki, v katerih je bilo $5,279. Banditje so prišli, nastavili samokrese, razdelili plačilne zavitke po svojih žepih in urno odšli.

Amerika dobi najboljši mikroskop.

London, 30. okt. — Največji in najboljši mikroskop na svetu, ki je izumitev znamenitega angleškega strokovnjaka J. E. Barnarda, je bil te dni odposlan v Ameriko. Izumitelj ga je poklonil Rockefellerjevemu Institutu v New Yorku. Mikroskop poveča predmete dvanajstmilijonkrat.

Države naj bi pomagale izvesti prohibicijo

Tako prosi prohibicijoniški uradnik Andrews.

Philadelphia, Pa. — Pomožni tajnik Andrews, ki ima v oskrbi uveljavljenje prohibicijoniškega zakona, je izdal svarilo, v katerem pozivlja državne oblasti, naj pomagajo zatreti tihotapstvo z opojnimi pijačami. Izjavil je, da zvezne oblasti same tega niso v stanu dopolniti. Po njegovem mnenju bo mogoče rešiti ta problem, če agencije socialnih reformatorjev uvedejo izobraževalno kampanjo.

Andrews se čudi odporu ljudstva po uvedenju prohibicije. On meni, da je pomagalo odpraviti nekatere stare pijance, postali pa so novi, amaterski pijanci, katerih je več. Reformatorji in socialni delavci bodo po njegovem mnenju lahko še veliko storili za uveljavljenje tega zakona, ampak države morajo same poseči vmes. Po mnenju tega suhaškega glasnika, potem tudi toliko ropov in zločinov ne bo po mestih. Če bi se poglobil in skušal pronajti vire zločinov, bi lahko dognal, da se s prohibicijo ti ne dajo zatreti. Ampak tako študiranje ni njegova naloga.

Agitirajte za "Prosveto"!

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto, $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.65 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5.00 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

138

Datum v oklepaju n. pr. (Oct. 31, 1926) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KDAJ BODO DELAVSKE ORGANIZACIJE MOČNE IN JAKE?

To vprašanje je zelo važno in dobro je, da vsak delavec o tem vprašanju razmišlja in pride do zaključka, kaj delavske organizacije potrebujejo, da izvrše od zgodovine nakazano nalogo.

Nekateri delavci pravijo, delavske organizacije bodo močne, kadar bodo v vsaki deželi štele več ko polovico delavcev svojim članom. Ali je to resnica? Ali je tista delavska organizacija močna, ki je številna, pa njeni člani niso prežeti s tistim razrednozavednim duhom, s katerim bi morali biti, da se o organizaciji lahko reče, da je razrednozavedna delavska organizacija? Ali je močna tista delavska organizacija, ki šteje veliko manj članov, ampak njeni člani se zavedajo, da mora biti osvoboditev delavstva iz moderne mezdne sužnosti le delo delavcev samih?

Delavec, ki ne stopi v delavsko strokovno organizacijo iz prepričanja, t. j., da je pristopil k delavski organizaciji, ker je delavec in se mora kot tak bojevati za osvoboditev svojega razreda, je zelo slab vojak v delavski armadi. Ob prvi priliki bo omahnil in izginil bo v oni brezbrižni masi, ki je danes največja coklja, da delavstvo ne more tako hitro napredovati, kot to zahteva moderni in hitri razvoj industrije. Ako delavec samo zaradi tega pristopi k delavski strokovni organizaciji, ker bo prejemal boljšo mezdo in imel krajši delavni čas, bo tak delavec pokazal svoji strokovni organizaciji hrbet, ko bo delo izgubil v tovarni, ki je pod kontrolo delavske organizacije. Tak delavec ne bo čakal, da se mu nudi prilika, da zopet dobi delo v organizirani delavnici ali tovarni. Zanj postoji delavska strokovna organizacija le toliko časa, dokler prejema unijsko mezdo. Takemu delavcu se zdi škoda vsakega centa, ki ga izda za delavsko organizacijo, ko prenehajo zanj vidne koristi delavske organizacije. Tak delavec ne škoduje le oni manjšini delavstva, ki se zaveda, zakaj postoje delavske organizacije, ampak škoduje tudi sebi, ker ravna nepremišljeno. Tak delavec ne misli tako daleč, ako so podjetniki, ki so sovražniki delavskih organizacij povišali mezde in skrajšali delavnik, to storili zaradi delavskih organizacij, in da bi ti podjetniki takoj znižali mezde in podaljšali delavni čas, ko bi se jim posrečilo uničiti delavske organizacije.

Tak delavec bo ob času stavke, izpora ali mezdnega gibanja zelo slab tovariš drugih delavcev. Verjel bo vse, kar pišejo delavstvu sovražni listi. Tak delavec bo malodušen in to svojo malodušnost in strahopetnost bo skušal vsiliti svojim tovarišem. In če je stavka izgubljena, tedaj bo tak delavec prvi krivil voditelje stavke ali stavkovni odbor, da je zakrivil poraz. Niti trenutek mu ne bo prišlo na misel, da je sam pomagal širiti neresnico, ki jo je čital v delavstvu sovražnih listih in da je razširjal na desno in levo strahopetnost in malodušnost med svojimi stavkujočimi tovariši, ki so hrabro vztrajali v stavki, dokler ni on pričel vrtati odznotraj in v interesu delavskih izkoriščevalcev.

Delavec se mora predvsem zavedati, da je delavec, pa naj dela z lopato, naj bo rokodelec, urednik, inženir, tovarniški ali rudniški uradnik, naj dela z rokodelskim orodjem, pisalnim strojem ali s sekstantom. Kdor mora delati za drugega, da prehrani sebe in če ima družino, tudi družino, pa naj opravlja ročno ali duševno delo, je delavec. In če se delavec zaveda, da je delavec, ne glede na to, ako eni nosijo oguljeno suknjo, drugi se pa oblačijo finejše, bo pripadal k delavski organizaciji. Kjer niso razmere ugodne, da se ustanovi delavska strokovna organizacija, bo delal na to, da se taka organizacija ustanovi, prav zanesljivo bo pa postal član politične delavske organizacije, ako ne more biti član strokovne.

Razredna zavednost pa ne pride kar čez noč čez vse delavce. Razredno zavednost je pa treba učiti in s podukom širiti med širšimi ljudskimi plastmi. To nalogo pa vrše strokovno in politično organizirani razredno zavedni delavci.

AMERIŠKA MLEKARSKA INDUSTRIJA

I.

Mleko je ena izmed najvažnejših živežnih potrebščin za človeka. Kozarček mleka, t. j. pet unč, vsebuje približno 100 kalorij hranilne vrednosti. (Kalorija je ona količina vročine, ki je v stanu dvigniti temperaturo enega kilograma vode za en centigrad oziroma temperaturo funta vode za približno 4 stopinje Fahrenheita. — Kalorija služi kot primerno merilo za kurilno vrednost živeža. Računa se, da mora hrana zalagati človek z vsaj 2000 kalorijami na dan, potrebuje povprečno 3500 kalorij na dan in za težja dela še več.)

Mleko vsebuje vse hranilne snovi, ki jih telo potrebuje: protein, karbohidrate in masti — dodatno pa tudi dragocene kvase, ki pospešujejo prebavljanje. Ima mnogo organičnih soli in vitaminov, ki so važni in potrebni za človeško zdravje.

Odkar so rani naseljniki privedli prve krave v Ameriko, se je mlekarstvo stalno razvilo in danes imamo v Združenih državah čez trideset miljonov molznih krav. Leta 1924 je količina produciranega mleka znašala približno 115,000 miljonov funtov oziroma 53,600 miljonov kvartov. Vrednost tega produkta se ceni na približno 2750 miljonov dolarjev, kar odgovarja $24 za vsakega prebivalca Združenih držav.

Goveja živina za mlekarstvo se redi na 4,500,000 farmah, kar predstavlja 75 odstotkov vseh farm v tej deželi. Mlekarstvo (dairying) ima mnogo prednosti nad drugim farmarstvom. Izboljšuje prst namesto da jo izčrpava, kajti živinoreja zajema veliko manj rodovitnih snovi iz prsti nego poljedelstvo, in povrh tega zalaga z gnojem, ki je neprecenljive vrednosti za obnavljanje rodovitnosti. Mlekarstvo tudi nudi priliko za koristno rabo nekaterih poljskih pridelkov, ki bi bili drugače brez vrednosti, kot na pr. trava in slama; zaloga s cenim prostranskim pridelkom v obliki posnetega mleka ali sirotke, ki tvori jako dobro in ekonomično krmo za teleta in drugo živino. Mlekarstvo je lahko v zvezi z drugimi oblikami poljedelstva in mlekarski produkti nudijo farmarju stalen dohodek v gotovini.

Mlekarska središča v Združenih državah.

Skoraj polovica vseh molznih krav se nahaja v sedmih državah, od katerih ima vsaka čez milijon krav. Te države, navedene zaporedno po svoji važnosti v mlekarstvu, so sledeče: Wisconsin, New York, Minnesota, Illinois, Iowa, Texas, Pennsylvania. Dandanes se tržno mleko za velika vzhodna mesta producira v New England državah, južnem delu države New York in vzhodnem delu Pennsylvanije. Manj izpridljivi mlekarski produkti, kot maslo, sir in produkti iz mleka, se producirajo večinoma v manj obljudenih centralnih zapadnih državah, kjer je žito bolj ceni in so boljše ugodnosti za pašo; dve tretjini ameriških maslaren in siraren se nahajata v teh državah. Takorekoč dve tretjini ameriškega sira prihajata iz Wisconsina. Zgoščeno in izhlapljeno mleko se producira v 31 državah, izmed katerih prednjačita državi Wisconsin in New York. Mlečni produkti se obsežno rabijo pri izdelovanju mlečnih čokolad in drugih slaščic. Glavni državi za te produkte sta New York in Pennsylvania.

II.

Kako se mleko vporablja.

L. 1921 se je v tej deželi produciralo približno 99,000 miljonov funtov mleka oziroma povprečno 920 funtov ali pa 429 kvartov mleka za vsakega prebivalca, in to bodisi v obliki pitnega mleka ali v obliki kakega mlečnega produkta. Skoraj 46 odsto skupne produkcije mleka se rabi za domačo potrebo, za direktno zavživanje ali v kuhinjske svrhe. 36 odsto se rabi za izdelovanja masla, 4 odsto za izdelovanje sira, zgoščenega (kondenziranega) mleka in sladoleda. Ostanek se rabi za razne produkte, kot mlečni prašek, sladno mleko (malted milk) itd. Večina takih postranskih produktov, kot posneto mleko (skim-milk) ali pinjeno mleko (butter-milk), se rabi za krmo.

V razmerju z nekaterimi drugimi deželami Združene države ne zavživajo mnogo mlečnih produktov, dasi se neprestano vodi vzgojevalna propaganda za večjo rabo istih. L. 1921 so cenili, da je vsak prebivalec zavžil 45 galonov mleka, dočim pride na Nemškem 60 galonov na leto na vsakega prebivalca, v Švici 67 galonov, na Švedskem 70 galonov. V istem letu je povprečno vsak prebivalec Združenih držav pojedel 16.1 funtov masla, dočim je Kanada konsumirala povprečno 29 funtov, Avstralija 26 in Dansko 16 funtov za vsako osebo. Konsumpcija sira znaša le 3.8 funtov za osebo, dočim v nekaterih evropskih državah jedo razmeroma štirikrat ali petkrat toliko sira. Ako bi prebivalci Združenih držav jedli za vsako osebo toliko kot Danci, Angleži in Nemci in polovico sira kolikor Švicarji, bi to ustvarilo trg za 9000 miljonov funtov mleka več kot ga je danes treba.

Produkcija mlečnih konserv (canned milk), namreč izhlapljenega (evaporated) in zgoščenega (condensed) mleka, se je povečala tekom zadnjih desetih let. Letna vporaba tega produkta znaša dandanes nekaj čez 10 funtov za vsako osebo. Izdelovanje sladoleda (ice-cream), mlečnega praška (milk powder) in drugih produktov se tudi povečuje. Ceni se, da dandanes prihaja povprečno na vsako osebo po dva in četrt galona sladoleda.

Trženje mlekarskih produktov.

Pred petdesetimi leti so bili kravji hlevi v manjših naselbinah in celo v večjih mestih nekaj navadnega. Toda naraščanje prebivalstva je izpodrinilo krave na deželo in dobava mleka iz bližnje ali daljne okolice v mesta je postala pravilo. Moderne prometne ugodnosti in moderno oskrbovanje mleka je omogočilo dobavljanje mleka iz jako oddaljenih krajev. Velik del mleka se razpečava potom mlekarskih središč na deželi, kjer se vrši ohlajanje ali pasteuriziranje mleka in dostikrat tudi devanje v steklenice. Iz teh podeželskih postaj se mleko naklada v hladilne vozove (refrigerator cars) za hitro odpošiljatev v mesta. Del mleka, ki ga rabi New York, prihaja v takih vozovih celo iz daljave 400 milj. V zadnjem času so za prevažanje mleka prišli v rabo veliki čebri (tanks), podloženi s porcelanom ali steklom. Ob svojem prihodu v mesto se isti potom dvigal prenašajo z železniškega voza v tovorni avtomobil, ki jih prevaža v mestno mlekarno. "Truck" se sploh čim dalje več rabi za prevažanje mleka, tako da nekatera mesta dobivajo svoje mleko večinoma brez posredovanja železnic.

(Konec jutri.)

"Življenje je norost", pravi Darrow.

Rochester, N. Y. — Dne 29. oktobra zvečer sta Clarence S. Darrow in rev. dr. Clinton debatirala v tukajšnjem Baptist Templu o vprašanju "Ali ima življenje kak pomen?". Po končani debati je porota z osmimi proti trem glasovom odločila, da je Darrow zmagal. Darrow, ki je imel negativno stran, je dejal, da je življenje brez vsakega pomena in da je "najblaznejša blaznost, ki si jo more človek misliti."

Velika zmaga švedskih socialistov. Pri občinskih volitvah v Švedski so socialisti sijajno zmagali. Dosegli so absolutno večino skoro v vseh občinah. Za socialistične kandidate so glasovale tudi kmečke občine. Meščanske stranke so povsod močno nazadovale. Poražene so bile do kraja zlasti deseničarske in kmečko-konservativne stranke.

S to zmago pri občinskih volitvah so si švedski sodrugi močno utrdili svoj položaj tudi v švedskem parlamentu in v švedski vladi, ki je itak v njihovih rokah.

SLIKE IZ NASELBIN

Boljši izgledi za rudarje v Penni.

Fitz Henry, Pa. — Tu izgleda vsaki dan boljše za stavkarje. Ko to pišem, je Pittsburgh Coal Co. nabila letake okoli rudnikov, da od danes naprej bo povišana plača od $5 na $7.75, to je za dnevno delo. S tem nas kompanija misli privabiti na delo, pa mislim, da se je zopet hudo zmotila. Stare delavce hoče na vsak način prevarati, pa nas ne bo, ker nismo tako neumni, kakor misli mr. Warden, ki je prišel pred letom iz West Virginije ter se bahal, da bo zdrobil premogarsko organizacijo v Pensylvaniji, kakor jo je v West Virginiji. Mislim, da jo bo kmalu pobrisal v West Virginijo, ker ne bo dolgo, ko se bo porušila njegova stavkokaška armada. Po mojem nasvetu naj bi svoje stavkokaze pomalal z apnom, kajti vse izgleda, da se jih je premog tako prestrašil, da je postal bel. Zdaj namreč producirajo več belega premoga kakor črnega. Po tukajšnjih železniških progah stoji vse polno vozov slabega premoga, katerega ne morejo spraviti na trg.

Neki stavkokaz je prišel delat v bližnji rudnik, kateri je začel obratovati po jacksonvillski pogodbi in je last Hillman Coal and Coke družbe. Ko sem danes zjutraj šel vprašat k dotičnemu rudniku, sem srečal gori stavkokaza par sto korakov od rudnika. Imel je na rami kramp in lopato. Izgledal je jako preplašen in sem ga vprašal: "What's wrong, Buddy?" — "Missed the men trip, and it's too far to walk." Pa se mi je zdelo sumljivo, ker je nesel orodje nazaj. Ko sem prišel do rudnika, pa so mi unijski možje povedali, da so s stavkokazom obračunali. Prišel je iz Wyana, Pa., ker je mislil, da ga tu nihče ne bo poznal, a se je hudo zmotil.

Zdaj vidite, delavci, kaj čaka stavkokaze. Marsikdo bo moral oditi, ker naše geslo je, da za stavkokaze ni prostora med nami. Pa še nekaj. Ta mesec je v zapadni Pennsylvaniji začelo kakih petnajst velikih rudnikov obratovati po jacksonvillski pogodbi. Zdaj vsakdo vidi, da se bo vsak čas morala podati tudi Pittsburgh Coal družba. Šaj plačo je kar sama povišala z namenom, da bi pridobila delavce. Namesto da bi šli delat, ji odgovorimo s trikrat večjim številom stavkovnih straž. Prej ne gremo delat kakor tedaj, ko nas priznajo kot unijske može s plačo po unijski lestvici. — **Joseph Indof, jr.**

Zahvala.

Avella, Pa. — V dolžnost si štejem, da se javno zahvalim vsem, ki so od povodnji prizadetemu Janezu Fortuna darovali v pomoč. Prispevali so po $3: Johan Guzel, Anton Tušek, Lojiza Martinčič; po $2: Johana Kavčič; po $1.50: Johana Debelak; po $1: Mary Obid, Mary Cvetnik, Mary Dermota, Josip Robnik; po 50c: Anna Dolinar, Josip Brenčič, Johan Šubic, Mary Bregar; Barbara Kavčič 25c. Skupaj $21.25. — **Valentin Bogataj.**

Socialističen župan poroči belgijskega kronprinca.

Stockholm, 30. okt. — Carl Lindhagen, socialistični župan v Stockholmu, ima sitno in nepričakovano nalogo, da civilno poroči belgijskega prestolonaslednika Leopolda s hčerjo švedskega kralja. Po švedskem zakonu mora biti vsaka postavna poroka civilna. Ko Leopold odpelje svojo nevesto, ki je po veri luteranka, v Belgijo, se bo tam še enkrat poročil po katoliškem obredu, da zadosti postavam svoje dežele.

ZA $30,000 ŽGANJA VRNJENEGA.

V New Yorku je bilo že tri leti spravljenega 5000 zabojev žganja, ki ga je poslala neka francoska tvrdka iz St. Pierra v Novi Fundlandiji. Žganje je vredno $350,000. Sodišče je odločilo, da mora biti vrnjeno lastniku. Pijača bi bila izlita v morje, toda po postavah tega sodišče ni moglo učiniti, ker je bila zaplenjena v daljavi 100 milj od obrežja.

ZDRAVSTVO

KOŽNJ RAK.

(Iz Herman Bundesenovega buletina Chicago Health, piše William Allen Pusey, M. D.)

Rak je kakor ogenj. Ako je resen ali ne, je odvisno od njegove obsežnosti. Prižgana vžigalica je ogenj kakor je bil ogenj požar, ki je uničil Chicago; toda brez nevarnosti je, dokler je pod kontrolo.

Tako je z rakom. Vedno se prične kakor majhen ogenj, kateri — ako ga spoznamo in uničimo še v stopnji "vžigalice", ne povzroči nikake škode, da bi bilo vredno o nji govoriti. Poleg tega je še splošno mnenje, da človeku rak ne more več toliko škodovati, ko enkrat na njem ozdravi. To je raditega, ker je rak lokalna bolezen in se ne loti takoj ob začetku celega telesa.

Če pustimo raku prost razvoj, da stalno narašča, to povzroča razpadanje mesnih vlaken na mestu, kjer je pričel. Mikroskopični delci raka pa se obenem raznašajo v kri. Tu je njih novi stan in v krvi se hitrejše razpasejo. Ko pride že tako daleč, je rak nevaren.

K sreči je jako malo vrst raka, pravzaprav samo kožni rak, ki ima to svojstvo, da se razpase na drugih delih telesa. Ker je ta nevarnost jasna, nimamo več vzroka do obotavljanja, temveč da raka takoj uničimo, kakorhitro se pojavi.

Rak na koži ima to dobro lastnost, da je viden in na ta način posvari obolelega, da ga takoj zatre, kar je tudi lahko, ako si človek takoj pomaga.

Rak se nekaterih delov telesa rajši lotevá kakor drugih. Deli telesa, ki so izpostavljeni, so najobičajnejše gnezdo za raka; koža okoli odprtine v človeško telo, posebno okoli ust in anus (odprtina od zadaj) je najbolj dovzetna. Temu je zlasti krivo neprestano draženje, kajti znano dejstvo je, da dolgo ponavljajoče se in kronično draženje kateregakoli vlakna je najpogostejši vzrok raka.

Kadenje in čikanje tobaka sta nedvomno dejstvi, ki pomagata k razširjenju raka na ustnicah in ustih; toda še bolj važno dejstvo je, če pride do kroničnega vnetja v ustih in se to neprestano vznemirja, da se ne more zaceliti. Tudi slabi zobje, ki dražijo vlakna, so povzročitelji.

Rak na ustnih, v ustih, na jeziku ali na anusu se lahko nagloma razširi in raditega je takojšnja pažnja nujno potrebna. Najbolj hitro se razširi rak na jeziku ali na anusu. Rak, ki je v bližini očes, zlasti pa v bližini notranjega vogala očesa, je nevaren, ker se lahko razprostre okoli očesa. Precej drugačen pa je rak na drugih delih glave, kateri ima običajno to svojstvo, da se ne razširi.

Iz zgodovine bolezni raka je znano, da človek, ko zasumi kako mesto na svoji koži kot raka, takoj pokaže isto zdravniku. Krastavi znaki na primer, pod katerimi je ali pa ni rdečkaste kože, so sumljivi znaki. V premeru take hrastice in rane obsegajo od ene šestnajstinke pa do ene četrtinke palca v premeru; so za spoznanje dvignjene nad ostalo kožo ali pa tudi ne. Znamenje je lahko nekoliko rdečkasto ali rumenkasto. Tako znamenje lahko ostane v svoji velikosti po par let, potem pa nenadoma začne rasti po velikosti.

Zdravljenje raka naj bo poverjeno izključno le zdravniku. Uporabljanje površnih zdravilnih in izpiralnih vod, kakor na primer jodove tinkture, karbolne kisline ali sličnega, ne ozdravi raka, temveč ga poslabša, ker se z njim rana draži.

NEKAJ, KAR VSAKA DRUŽINA MORA IMETI.

V vsaki družinski shrambi za leke bi se morala nahajati stekleničica vodikovega peroksida (hydrogen peroxide), ki jo je dobiti poceni v vsaki lekarni. Peroksid služi v dvojno svrho. Služi materi za desinfeciranje (razkuženje) ran in prask otrok in pomaga gospodinji odstraniti nekatere madeže. Kadar se rabi v to zadnjo svrho, je treba vedno pomešati peroksid z nekoliko amonijaka (ammonia). Prav dobro služi za odstranitev madežev iz vsakega blaga, ki se ne da oprati, razun ako bi barva pri tem trpela, zlasti madežev vsled kave, krvi, pota, barvil (zlasti na svileninah) in krvi.

Pomoči madež z nekolikimi kapljami peroksida in amonijaka in splahni potem z vodo. — **F. L. I. S.**

ŽARKOMET

Homo sapiens, koliko si vreden?

Dr. Allan Craig, čikaški zdravnik, je rekel zadnje dni na nekem zborovanju v Montrealu, da materijalna vrednost človeka je zelo nizka. Ako vzamemo kemične tvarine, ki sestavljajo človeško telo, je ves materijal po lekarniških cenah vreden komaj 98 centov. Človek sestoji največ iz vode, potem iz apna, sladkorja, drobtine železa in drobcev drugih kemičnih snovi. Te snovi so tudi v vseh živalih in deloma v rastlinah.

Vrednost človeka se torej po mnenju drja. Craiga ne sme meriti po njegovem telesu, temveč po njegovem duhu. Zavarovalninske družbe cenijo človeško življenje povprečno na $5000, toda — kakor pravi dr. Craig — ta cena uključuje "duha". Vsa vrednost človeka je v "duhu". Človeški "duh" (čuj Edisona) sedi v možganih. "Duh" je um, pamet. Toda po obstoječem pravu nima niti "duh" nobene vrednosti. Siromak čisto zdravega "duha" ni vreden v premnogih slučajih niti dolarja, kadar se mora darovati na žrtveniku industrij, katere ne poznajo dušepameti. V nasprotnem slučaju pa marsikateri vampež, ki lahko sedi v norišnici, ker nima niti ene jote "duha", kljub temu pa prihaja vsake tri mesece dividendni ček na njegovo ime. V čem je torej njegova vrednost?

Človek je res zver posebne vrste. Vendar pa je jasno to, da brez telesa ni "duha". Golega uma brez možganov si ne moremo misliti. Če se "duh" ali duša rodi s telesom, tedaj mora biti že v spermatozoonu in v ženski ovi. Potovati mora od roda do roda. V tem slučaju sta telo (materija, kemične snovi vredne 98c) in "duh" bistveno eno in isto. Telo je duh — in duh je telo.

* * *

Velika nevarnost — dasi je že propadla.

Cenjeni Žarkomet! Kdo naj razume te naše velike prijatelje na levi in desni? Blokarji, ki so razposlali cirkularje, pravijo, da bo gl. odbor posocialistil vso jednoto. Socialistična nevarnost je strašno velika! — Na drugi strani pa pravi A. S., da je bil Debs vodja bivše socialistične stranke, katera je že propadla. Kdo jih naj razume? — Mi ne potrebujemo nobenega bloka, progresivnega niti klerikalnega, da bi nam komandiral. — Član dr. Delavski venec, T. H., Ind.

* * *

Skrij se kraljica!

Časopisna vest: Rumunska kraljica potuje po Kanadi.

Petdeset "trunkov" je torej začasno odšlo iz Združenih držav in kraljica je izginila s prve strani v listih.

Druga vest: Policija je dobila "trunk", v katerem je Ormiston hranil Aimeene kiklje in kopalno obleko.

Aimee zopet kraljuje na prvi strani.

* * *

Pertinentna vprašanja.

Ali je med onimi 4000 mrtveci, katere je Tone spravil pod zemljo, vštet tudi neki Hribar?

* * *

Tako je!

Dragi Žarkomet! "Pripopaj" še tole "resnico" v tvojo kolono. Dva rojaka se pogovarjata o delavskih voditeljih: Prvi pravi: Alex Howat (bivši predsednik 14. distr. U. M. W. A.) je bil "orajt", dokler se ni začel pajdašiti s "secelisti". Drugi mu pritikima. Česar niso krive solnčne pege, so pa socialisti. That's that.—Bazilisk.

* * *

Dobre novice iz Jugoslavije.

Tata Radič: Neka žive Hrvati, Jugi in Sloveni, ki so en narod!

* * *

Vremenske vesti.

Chicago: Solnčno in toplo, toda dve tretjini prebivalcev se rajši držita v kleteh.

K. T. B.

Vesti iz Jugoslavije

Episkopat proti sežiganju mrličev. V Subotki so zaprosili ministrstvo ver za dovoljenje, da bi zgradili modern krematorij, kakršni so danes v rabi že po vseh kulturnih državah. Ministrstvo ver je preden rešitvijo prošnje vprašalo za mnenje tudi apostolsko administraturo v Subotici, katera pa je takoj protestirala proti krematoriju. Sedaj poročajo, da je tudi konferenca katoliških škofov iz Jugoslavije, ki se vrši ta teden v Zagrebu, sklenila nasloviti na ministrstvo ver spomenico, v kateri se sežiganje mrličev zavrača kot versko institucijo, ki jo katoliška cerkev najstrožje obsoja. Spomenica se obrača predvsem proti temu, da bi se dovolilo postaviti krematorij v Subotici. Tako je katoliški episkopat pokazal, kako visoka cerkvena duhovščina pojmuje razvoj časa ter potrebo modernih higijenskih naprav. Kadar je šlo za sežiganje modernih knjig ali za sežiganje živih "liberalcev", cerkveni dostojanstveniki niso izdajali spomenic proti njih sežiganju.

Oče ubil lastnega sina. Iz Metkovića poročajo, da je v okolici Opuzna bil izvršen te dni grozen zločin. Orožniki so dognali, da je seljak Ivan Šečko umoril svojega sina Srečka. Razbil mu je s kamnom lobanjo ter truplo v šumi zakopal. Sodna oblast je odredila ekshumacijo in raztelesenje umorjenega sina.

Umrla je v Železnikih v starosti 86 let Neža Levičnik, vdova po znanem šolniku Jožefu Levičniku, ki je 48 let učiteljeval v Železnikih, ter končno v visoki starosti umrl—brez pokojnine.

Zavod za slepce v Kočevju. Učiteljica Leopoldina Merala v Loškem potoku je imenovana za učiteljico na državnem zavodu za slepe v Kočevju.

Nova knjiga pesmi Alojzija Gradnika. Izšla je najnovejša zbirka pesmi Alojzija Gradnika v založbi "Jug" v Ljubljani. Na prodaj je v vseh knjigarnah. Cena broširanemu izvodu 30 dinarjev.

74 tožb proti socialistični "Nepszavi" na Madžarskem. Edini socialistični dnevnik na Madžarskem, ki vodi z vso odločnostjo in vztrajnostjo borbo proti Horthyjevi krvniški vladi, si je iz procesa proti grofovskim in kneževskim pomarejevalcem frankov nakopal kar 74 časopisnih tožb. Sam škof Zadravec ga toži v 36 slučajih. Tako bodo zopet socialisti kaznovani, ker so razkrivali in bičali nepoštenost, dočim zbirajo madžarski fašisti podpise za pomilostitev Windischgraetza in tovarišev, kar se bo skoro gotovo izvršilo.

Cerkvene hiše pustite pri miru, piše "Slovenec", ogorčen nad najemniki, ki so protestirali proti odpravi stanovanjske zaščite, razpravljali o svoji bedi in o deložacijah, ker stanujejo najemniki po drvarnicah in šotorih in se pri tem spomnili luksuznih stanovanj slovenskih cerkvenih knezov. "Oni ni vedel, kam bi položil glavo," je rekel socialistični govornik na mariborskem protestnem shodu, ko je govoril o stanovanjski bedi proletarcev in o luksuznih stanovanjih med versko in brezversko gospodo. To je "Slovenca" razjezilo in sedaj kriči: Pustite cerkvena stanovanja pri miru! Poznamo klerikalce. Tam, kjer je prizadet njih interes, se neha za njih vsa socialnost in pa ljubezen do bližnjega. O agrarni reformi so kričali svoj čas ravno tako! Roke proč od cerkvenih posesti in ko bi se začelo pri nas vprašanje davčne reforme v pogledu obdavčenja velekapitala, bi se zopet slišal isti glas. To so kapitalistični interesi in ti so za klerikalce sveti. Morda pove g. Žužek kaj o teh vprašanjih svojim krščansko socialnim delavcem.

Gospodarska kriza v Jugoslaviji in še posebej v Sloveniji je že velika in huda, da moramo že govoriti o narodni katastrofi. Obrati se zapirajo, ali pa reducirajo na skrajni minimum, konkurzi sledé konkurzom, armada brezposelnih je z vsakim dnem večja — v Belgradu se pa igrajo vlado in narodni sporazum, doma pa davkarije iztirjavajo davke s tako rabiatno vnemo in točnostjo in neizprosnostjo, kakor še nikoli. Gospodarske krize za naše ministre ni, za naše davkarije tudi ne. To so pač stvari, zaradi katerih minister Krajač lahko pripravlja leto dni svoj modri elaborat, nato pa gre z Uzunovićem vred rakom žvižgat. Takega igračkanja z najnujnejšimi problemi naroda, njegovega gospodarskega in socialnega življenja, svet še ni videl. Pa pravijo, da se konsolidiramo in da smo zapisani veliki bodočnosti!

Jugoslovanski škofje in kneževškofje so imeli te dni v Zagrebu zelo dolge seje, na katerih so razpravljali o notranjih cerkvenih vprašanjih. To se pravi, da so imeli najbrže spet na dnevnem redu vprašanje jugoslovanskega kardinala, ki bi ga bil moral voliti Rim že zadnjič, pa ga ni, ker so se osebne želje preveč križale. Temu sestanku cerkvenih poglavarjev pripisujejo v Belgradu precejšnjo važnost.

Belgrajska občina za inozemsko posojilo. Belgrajsko občinsko zastopstvo je sklenilo najeti v tujini večje posojilo, da bo mogla občina čimprej sezidati razne zgradbe, vodovode, izvršiti kanalizacijo in tlakovanje mesta itd. Menda je bilo občini že ponudeno precej ugodno inozemsko posojilo.

Radić v krizi. Ko se je Uzunovićeva vlada končno vendarle stegnila, so šli in vprašali modrega in preudarnega Radića, kako on misli o tej nenadni krizi. Pa se je Radić zopet modro odrezal. Rekel je, da je v naši državi možna le politika in vlada narodnega sporazuma . . . To se pravi, da bi se morala po njegovi želji voditi v naši državi za vse večne čase le taka koristna in plodonosna politika, kakor jo je Radić vodil doslej v bratskem prijateljstvu z Uzunovićem.

Mesto zakona — mobilizacija. Železniško osobje na privatni progi Zavidović-Han Pjesak v Bosni je zastavkalo, ker je bilo na tej privatni železnici skoro še hujše izkoriščano, kakor na državnih železnicah. Po ponovnih brezuspešnih intervencijah zaupnikov in zastopnikov železniške organizacije, da naj podjetje prizna vsaj delavcem in nastavljencem neke službene pravice, uredi službenik in plače tako, da bo osobje moglo vsaj za silo živeti, so prizadeti posegli po najskrajnejšem obrambnem sredstvu, stopili so v stavko ter v stavki tudi solidarno vztrajali. To odločno zadržanje je prekrižalo podjetju vse protistavkovne načrte, in ker si spričo tesne solidarnosti, ki je nadvladala stavkujoče, niso vedeli drugače pomagati, so se obrnili na vlado v Belgrad, da naj reši ogroženi privatni profit delničarjev tega privatnega železniškega podjetja s tem, da proglasi nad stavkujočimi železničarji mobilizacijo! Uprav po onem znanem receptu, po katerem se je leta 1920 zadušil veliki štrajk na državnih železnicah. Sicer so se gospodje zavedali, da gre v predmestnem slučaju za privatno progo, ali to gospode ni motilo, vedeli so, da je pri vladi lahko marsikaj doseči — ko gre zato, da se delavce še bolj upropasti, privatno profitarstvo pa še bolj protežira.

In tako se je zgodilo, da je vlada šla tem privatnim špekulantom na roko in stavkajoče železničarje kratkomalo mobilizirala!

Evo tudi take nečuvenosti so pri nas lahko mogoče!

Zakon je tu, zakon določa, kakšne pravice imajo delavci, kakšen bodi njihov urnik, njihovi službeni prejemki, tudi določa zakon, kako se morajo delavske pravice zaščititi, priznava nazadnje delavcem pravico, da se združijo in skupno branijo svoja ogrožena prava. Toda kaj pisani zakon, kaj plače in gmotni položaj delavstva in pogaženo pravo. Še bolj sveto kot vsi zakoni je kapitalistično profitarstvo, zato je vlada kratkomalo ugodila kapitalistom in stavkajoče mobilizira.

Tako se rešujejo pri nas socialni spori!

Sram nas je!

Slepci v Sloveniji

Gospod Gabrijel Jurasek, uglaševalec klavirjev v Ljubljani in predsednik "Podpornega društva slepih s sedežem v Ljubljani," je nedavno prišel k meni ter rekel:

"Dolgo časa me že prosite, naj bi jaz ali kak drug slepec sestavil članek o nas, da se priobči v slovensko ameriških listih. Ameriški Slovenci žrtvujejo toliko v fond za zgradbo slepskega doma, da je prav in dobro, če dobrotnike tudi nekoliko bližje informiramo o sebi in svoji usodi. Toda ne vem, kje bi začel in kako."

"Gospod Jurasek, kaj pa, če bi napravila nekak interview; jaz bom vpraševal, vi pa odgovarjajte."

"Izvrstno."

"Torej, gospod Jurasek, koliko imate slepcev v društvu, kakšne namene zasleduje društvo in kakšna ima sredstva?"

"Naše društvo obstoja 6 let; ustanovil sem ga jaz in sem do danes tudi njegov predsednik. Pisarno imamo kar pri meni na stanovanju, Wolfova ulica št. 12. Sreča zame je, da na levo oko nekoliko vidim; morem celo čitati, če je pisano s strojem ali debeleje tiskano. In saj veste, med slepci je enooki vedno kalj, in če ne to, je lahko vsaj društveni predsednik.

Članov imamo zdaj 108, od tega jih je žensk skoro polovica. Vojnih slepcev je med moškimi približno tretjina. Naš najmlajši član ima 18 let, najstarejši 79.

Društvo ima v prvi vrsti namen, da sproti podpira svoje člane. Če se kdo izuči obrta, mu kupimo, ako mogoče, orodje. Pa tudi drugače dajemo ročne podpore.

Sredstva so pičla. Naši redni člani, ki so itak sami reveži, plačujejo letno članarino po 10 dinarjev; podporni člani pa 20 Din, ustanovniki plačajo enkrat 500 Din. Naše mestne občine, zlasti Ljubljana, Celje, Maribor, nam na vsakoletno prošnjo naklanjajo v svojih proračunih par tisočakov. In privatni dobrotniki nam tudi kaj dado. Tako imamo na mesec 500—3000 dinarjev razpoložljivega denarja, kar seveda ni prevec."

"Pa je v Sloveniji še dokaj slepcev, ki niso vaši društveniki?"

"Seveda. Njih število smemo z našimi vred ceniti na 700."

"Pa kje so vsi ti in sploh: Kaj so vaši društveniki? Ali imajo poklice, od katerih kaj zaslužijo?"

"Ta stvar je prav žalostna. Razen mene jih je par, ki so obrtniki, namreč pletarji in ščetarji. Ti so v Kočevju v tamošnjem Invalidskem domu, v katerem je okrog 70 slepcev, a večina takih, ki ne znajo ničesar in tudi niso za zaslužek vporabni. Ta invalidski dom je prejšnja nemška strokovna šola za lesno obrt. Tam so se nekateri slepci izučili ščetarstva in pletarstva, tako da nekaj zaslužijo. Natlačeni pa so tamkaj kakor arniki, ker je za njih število premalo prostora.

Vrhutega visi zadeva s tem Invalidskim domom v zraku in se je bati, da ga bo država, ki ga oskrbuje, nekega dne razpustila. Kajti država se briga le za slepce, ki so vojni invalidi, in teh je že vzela mnogo ven; nekaj jih je oddala v invalidnico v Celju, nekaj jih je prešlo v invalidnico v Ljubljani, ki je v stari šentpeterski vojašnici.

Naših članov je v Kočevskem domu 28; mi ne delamo razločka med vojnimi in drugimi slepci.

Vsi društveniki, ki niso pletarji ali ščetarji — in če izvzamem svojo malenkost — žive od podpor, deloma kot stanovalci invalidskih, oziroma provizornega slepskega doma v Kočevju, zvečine pa ob privatnih podporah.

Lahko pa rečem, da se vsaj polovica slepcev v Sloveniji mora preživljati s tem, da javno prosjačijo!"

"To je silno žalostno! In kaj je s slepimi otroki? Saj je gotovo tudi kaj slepih šoloobveznih otrok? Ali se kaj uče, ali imajo knjige za slepce?"

"Dobili smo neko slepsko statistiko od države, toda je precej površna. Toliko sklepam iz nje, da mora biti v Sloveniji okrog 150 šolskih otrok, ki so slepi. A ne šolajo se nikjer!

Z učnimi knjigami in sploh s slovenskim čtivom za slepce je pri nas jako težko. Največje zasluge v tem pogledu ima gospa Minka Skabernetova, profesorica na vadnici državnega učiteljišča v Ljubljani. Ona je zbrala nekaj blagosrčnih dam, s katerimi obdržava tečaj o tem, kako se z roko "pišejo", to je v papir vbadajo besede, da jih slepec s tipanjem more brati. Na ta način se trudi nekaj gospe, ki izdelavajo knjige za slepce iz obstoječega slovenskega slovstva. Toda, lahko si mislite, kako naporno delo je to in kako počasi gre. In izdela se seveda na ta način vselej le en sam izvod dotične knjige. To je tako, kakor je bilo, predno so pred stoletji iznašli tiskarstvo in so knjige prepisovali. Pa prepisovanje je še vedno lažje, nego izdelava knjig za slepce.

Taka z roko izdelana knjiga se tudi hitro obrabi. Po dvakratnem prečitanju postane papir od pritiskanja s prstom zanič in se ne da več čitati.

Da! Če bi imeli v Sloveniji tiskarski stroj za take knjige! Toda tak stroj se dobi samo v inozemstvu in bi stal več stotisoč dinarjev, koliko, sam ne vem. Sila drag je. Kdo torej bi nam ga mogel kupiti? In vendar bi bil tak stroj morda še nujnejše potreben za nas, nego vse drugo. Potem bi lahko mnogo čitali in si ustanovili celo svoj list. Slepa mladina bi prejemala potrebno šolsko naobrazbo."

"To so res prav primitivne in nevesele okoliščine. Če slep otrok ne dobi nobenega znanja o tem, kar nam prinaša vsaj ljudska šola, mora postati skoro kakor žival. Pa tendenca mora vendar obstojati, da se omogoči slepcem šola? Saj je to stvar države, radi obstoječe splošne šolske dolžnosti?"

"Saj veste, koliko še ni urejenega v naši državi, kakor v vseh povojnih državah. In denarja ni, ker ima država toliko obveznosti. Srbščina, Italija, Madžarska, Bolgarija, nas silijo, da moramo vzdrževati močnejšo armado, nego bi sicer. A to požre velik del državnih dohodkov. Treba nam je neštevila novih železnic, ne le radi državne obrambe, nego tudi, da pridemo do bogatih naravnih zakladov, ki leže nedvignjeni zlasti po južnih delih Jugoslavije in da dobimo vse potrebne zveze z morjem. Treba je na jugu cest, treba tudi običajnih ljudskih šol tam doli, kjer je še toliko analfabetov. Potrebujemo nekaj mornarice za obrambo naše morske obali. In še neštevilo je takih potreb. Kdo misli pri tem položaju ravno na par slepcev?

Imamo pa kuratorij za slepce, ki hoče rešiti tudi šolsko vprašanje in pri tem pritegniti državo vsaj v toliko, kolikor gre za slepe otroke v šoloobvezni starosti.

Kakšen kuratorij je to? Prosim pripovedujte mi o njem.

Od našega društva smo v kuratoriju trije, dalje je član gospod stolni župnik Klinar, mestni fizik dr. Rus, dr. Marušič od velikega županstva, ravnatelj meščanske šole Hočevar, šef soc. polit. oddelka pri velikem županu dr. Goršič in več gospa.

Ta kuratorij stremi po zgradbi doma slepih. Zbira denar in ima že fond okrog 100,000 dinarjev. Iz tega vidite, da se tudi domačini, ne samo naši Amerikanci, še dokaj živo zanimajo za naše slepce. Treba bo pač stopiti s tem kuratorijem v stik, vsaj tedaj, kadar bosta amerikanski in domači fond skupaj že tolika, da se bo dalo z delom pričeti.

Najprvo je ta kuratorij mislil samo na osnovanje slepske šole, a potem si je stavil širši program slepskega doma, v katerem bodi tudi šola za slepce.

Kje, mislite, bi bil najboljši prostor za slepski dom?

Prostora je v Ljubljani dosti, kamor se le ozrete. Ga. Josipina Križmanova je kuratoriju zapustila svojo hišo na Karlovški cesti št. 5. Toda to je majhna hišica in tudi kraj ni ugoden.

Lahko bi se pa zidalo na obširnem svetu gluhonemnico na Zaloški cesti. Do tega sveta bi imeli slepci celo neko pravico. Kajti kakor sem poizvedel, je bil fond, s katerih se je gluhonemnica zidala in ki je izviral še iz 18. stoletja, pravzaprav slepcem namenjen. Ker smo prišla ob ta denar, bi smeli zahtevati, da nam gluhonemnica odstopi vsaj del vrta, da tamkaj zidamo. Nekateri se pa protivijo, češ, da je preveč bolnišnic v bližini.

Brez dvoma je, da bo dala svet rade volje mestna občina Ljubljana, čim pride stvar do izvedbe, kar je pa kljub izredni darežljivosti Amerikancev in tudi domačinov še malo daleč, ker je zidenje pri nas zelo drago.

Pa če le darovi ne odnehajo, se bo že dalo napraviti, če danes ne, pa v 20 letih.

Če bi nam zasedaj le kdo kupil stroj za tiskanje slepskih knjig. To bi bilo največjega pomena!"

Tako mi je povedal gospod Jurasek.

Da se pa dodobra informiram še o onem kuratoriju za slepce, sem naprosil njegovega predsednika dr. Tomaža Klinarja, stolnega župnika ljubljanskega, kanonika in konsiatorijelnega svetnika, da bi mi dal pojasnil.

Dr. Klinar je bil tako ljubeznjiv, da mi je dal na razpolago sledeče pismene podatke, iz katerih je razvidno, da se tudi doma v Sloveniji javnost giblje v prilog slepcem in se je že nekaj čisto lepega doseglo:

V Avstriji (bivši) je bil zavod za slepce iz sedanje Slovenije v Gradcu. Po polomu so slepci vedno prosili: Vzemite nas čimprej domov! Da bi tej prošnji ustregel, je priredil tedanji poveljnik vojne bolnice v takratni belgijski, sedanji Vojvoda Mišića vojašnici, dr. Mavricij Rus (ljubljanski mestni fizik) poseben paviljon, kamor so se preselili slepci iz Gradca. Ko je vojna bolnica prenehala, so dobili slepci svoj stan v 2. nadstropju bivšega Azila Kranjske hranilnice za neozdravljive bolnike. Kranjska hranilnica je menda l. 1922 Azil prodala; slepci so bili takrat premeščeni v državni zavod v Kočevje, kjer so še sedaj.

V onem času preseljevanja slepcev se je ustanovilo društvo "Kuratorij za slepce", ki ima namen zbirati sklad za zgradbo "Doma slepih" v Ljubljani. Prvi predsednik kuratorija je bil dr. Mavricij Rus, mestni fizik (mestni uradni šef-zdravnik), pozneje je vstopil v odbor tudi svetnik Janez Kalan (duhoven in vodja abstinentske propagande) kot podpredsednik.

Društvo je skušalo tekom svojega obstoja zgoraj navedeno nalogo kar najbolje vršiti. Njegovo dosedanje premoženje znaša za 25,000 Din. in sicer:

a) hiša na Karlovski cesti št. 5, vredna sedaj najmanj 150,000 dinarjev, ima 4 stanovanja po 2 sobi s pritiklinami; volilo pok. vdove Križmanove.

b) hranilne vloge v skupnem znesku 105,000 Din, ki so naložene polovico v Trgovski banki in polovico v Mestni hranilnici ljubljanski.

Gotovina se je nabrala iz raznih volil in nabirk.

Sedanji odbor kuratorija je sledeči:

Predsednik: dr. Tomaž Klinar, kanonik in stolni župnik v Ljubljani; podpredsednik: dr. Mavricij Rus, mestni fizik v Ljubljani; blagajnik: Karol Gruber, višji rač. svetnik; tajnica: Minka Skabernatova, profesorica drž. žen. učiteljišča v Ljubljani; odborniki: dr. Fr. Goršič, šef oddelka za soc. skrb pri ljubljanski oblasti; Maks Hočevar, ravnatelj meščanske šole; Janko Jeglič, šol. ravnatelj v pok. Slepci. Po pravilih društva morajo biti trije slepci v odboru: Gabrijel Jurasek, Anton Pleško, Franc Schwentner. Kooptirani člani so še: Stanko Mašič, okrajni glavar; gospe: Josipina Cvelbarjeva, Maruška Vrtovčeva, Marija Wessnerjeva, profesorica na mestnem liceju v Ljubljani. Pregledника računov sta: Franc Cvek, nadzornik drž. železnice; Franc Lazar, komercijalni tajnik.

Iz teh podatkov morete rojaki v Ameriki posneti, da tudi pri nas doma javnost nikakor ne pozablja na slepce. Stori se in dela se pač, kar je mogoče pri majhnem narodu, ki ima skrbeti za neštevilna kulturnih in socialnih potreb, ako hoče ostati vštric drugim narodom.

Če izračunamo, koliko je danes sredstev za "Slepski dom," dobimo tale rezultat:

Glasom poročila ljubljanskega mestnega knjigovodstva je bilo stanje hranilne knjižice št. 29,627 "Kmetske posojilnice" (Amerikanski fond") dne 5. avgusta 1926 .....Din. 298,385.34

Hran. vloga "Kuratorija" za..... 105,000.00

Hiša na Karlovski cesti približ. 150,000.00

Skupaj .....Din. 553,385.00

To je že nekaj. Upajmo, da pride še dokaj zraven!

Dr. M. Zarnik, l. r.
magistrl direktor v Ljubljani.

Kongres za seksualne probleme

Vojna—pojav seksualnosti; nazadovanje spolnih bolezni na Svedskem; uporaba salvarsana.

II.

Pred par dnevi smo poročali, da se je vršil v Berlinu kongres za seksualne probleme, ki se ga udeležujejo znanstveniki in specijalisti vseh kulturnih držav. Omenili smo tudi nekatere važnejše referate, ki so bili na dnevnem redu prvih dveh dni.

Tretji dan kongresa je otvoril profesor Bemmelen iz Groningena z razpravo "Vojna — pojav seksualnosti." Človeka ne žene v boj krvoločnost, je dejal referent, tudi ne težnje za samoohranitvijo, kajti ta težnja je vedno defenzivna, in tudi ne borba za obstanek. Žene ga stari instinkt samca, ki se hoče postaviti pred samico. In zato se tudi vojniki dičijo z uniformo in parado. Naslednji govornik Birnbaum iz Berlina je takisto obdeloval zvezo med vojno in seksualnostjo. Zelo zanimivo je bilo predavanje gospe Charlotte Bühlerjeve z Dunaja, ki je razpravljala o razvoju moške in ženske pubertete. Dokazovala je da se razvoj pubertete deli pri deklicah strogo v tri faze, dočim se pri dečkih ne more govoriti o zakonitosti v razvoju.

Četrti dan kongresa je referiral prof. Almkvist iz Stockholma o nazadovanju spolnih bolezni na Švedskem. S 1. januarjem 1919 je regulamentacija prostitucije na Švedskem ukinjena. Takrat je obenem začela Švedska s smotrenim pobijanjem spolnih bolezni. Na Švedskem je vsaka spolno bolna oseba dolžna podvreči se zdravljenju, in sicer tako dolgo, dokler popolnoma ne ozdravi. Zdravniške stroške nosi država, ki daje tudi zdravila, obveze itd. brezplačno. Statistike o spolnih boleznih obstojajo šele od leta 1913. Okuženje je doseglo svoj višek v letih 1917 in 1918, leta 1919 pa je znatno padlo. Pokazale so se takrat že posledice novega zakona.

Naslednji govornik Jadasson iz Breslave je poročal o pojemanju sifilide in o salvarsanu. Dejal je, da se je obrnil na 51 specijalistov v 19 državah, da bi zvedel, kaj mislijo o salvarsanu. Skoro vsi so izrazili svoje zadovoljstvo z učinkom salvarsana pri pobijanju sifilide ter priznali njegovo relativno neopasnost. V 14 državah je sifilida nazadovala, v Franciji celo za 50 odst., istočasno pa se opaža, da kapavec vobče ne nazaduje, a ponekod še celo napreduje. Na vprašanje, da li je pogosto pojavljanje hrbtenične tuberkuloze, omehčanje možganov in vnetja aort v zvezi z uporabo salvarsana, je večina strokovnjakov odvrnila, da se o tem danes še ne more razpravljati. Vsekakor pa drži, da je danes salvarsan predragocemo sredstvo za pobijanje sifilide.

KDOR JE ZGUBIL SVOJ "PRVI PAPIR."

Mnogi ljudje, ki so zgubili svoj "prvi državljanski papir" (Declaration of Intention) vprašujejo, kaj jim je storiti. Odgovor je sledeči:

1. Pojdi k najbližjemu sodišču, ki ima pristojnost v naturalizacijskih zadevah. Povej klerku, kje je bil "prvi papir" izdan in kdaj ali vsaj približno kdaj.

2. Klerk bo zahteval, da podpišeš zapriseženo izjavo (affidavit), ki jo je sam pripravil in v kateri trdiš pod prisego, da si svoj papir izgubil.

3. Klerk na to zaprosi naturalizacijskega komisarja v Washingtonu, da mu dovoli izdati drugi primer (duplikat) "prvega papirja". Ko pride dovoljenje, sodni klerk izda nov "prvi papir," za katerega je treba plačati pristojbino $1. — F. L. J. G.

S polja vede

Vzrok staranja. Vsak biolog ima skoro poseben vidik v tem vprašanju. Eni trdijo, da staranje povzroča hiperplazija in hipertrofija zveznega tkiva, ki nazadnje uduši druga staničja. Temu nazoru ugovarja E. Retterer, prof. pariške univerze (De la durée des Etres vivants), češ, razen srca in prostate, se vsi organi zmanjšajo z leti . . . Sidwick Minot se sklicuje na sušenje (atrofijo) jedra, osrednjega dela stanice. Po Mečnikovu pa razdirajo celice organov fagociti, uporniki organske družbe, ki plenijo in veseljačijo, naposlej pa od glada poginejo. Retterer in J. Tissot pa vidita stvari povsem drugače. Staranje izvira namreč iz žlez z notranjim izločanjem, iz njihovega propadanja, iz njihove nezadostnosti. Omenjene žleze prenehajo delovati, zato se organizem otrje s toksini. Telo se obrabi kakor stroj in hira.

Velik korak naprej je storjen, ako smo spoznali glavni razlog ostarelosti: pešanje izločujočih žlez, posebno pa plodilne žleze. Kajti s cepljenjem se da pomagati tej oslabelosti. Zategadelj je Retterer navdušen privrženec Voronova. To pomlajevanje ima namen povzdigniti moči. Koliko časa pa traja učinek, sedaj še niso dognali. Še pomembnejše bi bilo povedati, ali se s cepljenjem podaljša življenje. Žrebec vsekakor traja dalje nego skopljenec, evnuh umrje prej nego normalni človek. Vendar to še ne dokazuje, da bodo Voronovljevi cepljenci živeli dlje nego bi brez njegove umetne pomoči.

RAZNO

Češčenje Afrodite v 20. stoletju. Univ. profesor dr. Tihamer Toth je pred kratkem predaval na "Katoliškem dnevu" v Budimpešti o "Modi in zakonu". Njegov govor je bila pravcata filipika proti današnjim običajem in modnim izrastkom. Med drugim je dejal, da mora vsak zgodovinsko naobražen opazovalec sodobnih orgij neokusnosti, telesne nagote in pohotnih plesov priti do prepričanja, da se je povrnila doba poganskega češčenja Venere in Afrodite.

Vrnili so se, je izvajal profesor, časi Popeje, Neronove žene, ki se je vsak dan kopala v mleku 500 oslic, in Pompejank, ki so si krasile roke s 15 do 20 prstani. Oduševljenje za filmske junake in športne heroje spominja docela na dobo starega Rima. Surove fizične sile zatemnujejo docela duševna stremljenja današnje generacije. To najbolje opažamo pri sodobni mladini, ki ne ve odgovora na najnavadnejša vprašanja iz zemljepisa, zgodovine, znanosti in umetnosti, zna vam pa na pamet našteti vse intimnosti Aste Nielsen, Pole Negri, Rodolfa Valentina, Dempseya in Nurmija. Glavni vzrok tem zablodam vidi profesor Toth v dejstvu, da je današnje rodbinsko življenje prišlo iz starega tira. V koncu kliče predavatelj: Ljudje, vrnite se k svojim starim idealom, izpremenite vendar že enkrat svoje sedanje duševno in duhovno življenje, ki je zgrajeno na velikanski zmoti!

In ostaja pri svojih starih idealih — sam.

Naprednе revije

"Pod lipo", leposlovni družinski mesečnik. Oktoberska številka ima sledečo vsebino: Milo Klopčič: Ši-king. — Milo Klopčič: Iz kitajske lirike, Ši-Kinga. — Čulkovski: Grička Onučin in njegova žrtev, povest (nadaljevanje). — Radivoj Rehar: Vse ta večer, pesem). — Lovro Kuhar: Sektor št. 5, povest (nadaljevanje). — Langston Hughes: Črncev spev (pesem). — Historicus: "Ameriški Slovenci" (nadaljevanje ocene knjige "Ameriški Slovenci.")—A. K. O početkih socialističnega gibanja na Slovenskem.—Listek.

Revija "Pod lipo" stane za Ameriko $1.00 za celo leto. Naslov: Pod lipo, Ljubljana, Prule štev. 15, Jugoslavija.

BOJ MED VEDO IN VERO

Piše **Horace B. English**, profesor na Wesleyan univerzi, Middletown, Conn., v reviji "Scientific Monthly".

Znanstveniki, ki hodijo naokrog in vpijejo "Mir, mir", dasi ni miru, slabo služijo svoji gospodinji vedi. Učenjaki, ki pravijo, da ni konflikta med vedo in vero, varajo sami sebe in druge.

Konflikt je, velik konflikt. Ne konflikt, ki se dramatizira v kakem hribovskem mestu, ali morda konflikt med sirsko mitologično kosmologijo in organično evolucijo. Resen znanstvenik se ne zanima za te konflikte, čeprav je treba včasi razpravljati tudi o tem.

Pravi konflikt — kar fundamendalisti lahko že vohajo — leži veliko globokejše. Vera ni, kakor smatrajo nekateri znanstveni kompromisarji, samo v cerkvi, kjer jo človek dene nase, ko poseti svetišče enkrat v tednu in jo potem odloži, kot duhoven svoj ornat, tamkaj do drugega tedna. Vera je način življenja in filozofija življenja.

Ravno tako je veda nov način in filozofija življenja — in oba načina sta si nasprotna.

Pridigarji nam pripovedujejo že cele generacije, da prava vera mora vplivati na vse, kar delamo. Ravno tako pravimo znanstveniki, da veda mora vplivati na delo in življenje človeka. Interpenetracija je torej popolna. Vera prodira v vedo in veda prodira v vedo.

Ali je prostor za obe sili? Ali more vera ostati nepopačena? Globoko ukoreninjena od začetka v kosmologiji, more li vera prezreti vedo, ki odkriva v teleskopičnem svetu Rimske ceste solnčne sisteme, napram katerim je naš solnčni sistem majhen prašek?.

Pomislite le za trenotek o molitvi v znanstvenem svetu. Gotove vrste meditacija in samopogovor se navadno imenuje "molitev". Ne bom razpravljal o vrednosti take duhovne vaje, ki še ni pojasnjena s psihologičnega stališča. Verni ijudje pravijo, da molitev je razgovarjanje z Bogom. Molitev je srce vere. Vzemimo besede iz očenaša: "Daj nam danes naš vsakdanji kruh." Kdo nam daje naš vsakdanji kruh? Odkod ga dobivamo? Daj nam danes naš vsakdanji kruh! Da—po milosti traktorjev, žanjskih strojev, mlinarjev v Minneapolisu in modernega transporta. Pred petdesetimi leti so ljudje še resno molili za dež. Danes ni več tega; danes čitamo vremenska poročila. Jutri bomo najbrž gledali na solnčne pege za bodoče vreme in pojutrišnjem si bomo sami delali dež. Nič več ne bo Bog izlival dežja na pravične in krivične — deževalo bo vsem onim, ki bodo plačali. Danes je že malo ljudi, ki še molijo za zdravje bolnikov — rajši gredo k zdravniku — in še manj je takih, ki bi videli v bolezni in zdravju božji srd ali milost. To je ostalo v prošlosti. Ljudje še molijo za moč pred izkušnjavo, čim pa postane psihologija splošna veda, bo tudi to nemogoče. Moralno življenje človeka nedvomno prihaja iz podedovalnosti in in okoliščin. Bog, ki ga odstrani znanost iz središča fizičnega vsemirja, nima več prostora niti v središču človeške duše. H komu bomo torej še molili in zakaj?

Čim bolj veda jemlje v svojo posest načine našega mišljenja, tem manj vere je v nas. Ta proces bo trajal toliko časa, dokler vera ne izgine popolnoma. V naši dobi vsekakor ne bo še konec tega procesa. Znanstvena odkritja, ki se lahko praktično rabijo, se hitro osvajajo, toda med odkritji, ki prinašajo nov način mišljenja in med splošno osvojitvijo teh odkritij, navadno poteče dolga doba. Povprečen človek se težko privadi novemu mišljenju in zelo nerad se otrese starih idej. Poglejte! Šele zdaj prihajajo v splošno zavednost sadovi znanstvene revolucije, ki so jo začeli Kopernik, Galileo, Keppler in Newton — revolucije, ki je stara že blizu štiristo let. In pravi sadovi te revolucije niso toliko v gotovih astronomskih odkritjih kot pa v izpremenjeni perspektivi napram življenju in naturnim pojavom. Čim so ljudje v splošnem spoznali, kje se nahaja naša zemlja, kje je njen prostor v vsemirju, je istočasno izgubila astrologija vso svojo vrednost, kometje niso več napovedovalci nesreč in blisk ni več orožje v rokah srditega Jupitra ali Jehove.

Kulturni ljudje so že sprejeli evolucijo v biologiji kot dejstvo, toda le izbrana peščica največjih umov na svetu je že sprejela evolucijo kot podlago vsemu svojemu mišljenju. Kdaj bo evolucija univerzalno priznana kot je Kopernikov zakon vrtenja telesa? Ne prej, dokler ne bo Darwinova revolucija sprejeta v mišljenje povprečnega človeka. O Einsteinovi relativiteti pa ni treba še niti govoriti. Kljub temu prodira znanost bolj in bolj v našo logiko in splošno zavednost ljudske mase. Enkrat si evolucija osvoji splošno priznanje, zmpak takrat bo pa zopet nekaj drugega, za kar se bo znanost borila.

Verski način mišljenja propada. To lahko vidi vsakdo. "Vera naših očetov, ki še živi," je že izgubila precej oblasti in vplivanja na življenja ljudi; manj in manj odgovarja vitalnim potrebam. Včasi so se ljudje za vsako reč zatekali v cerkev in k Bogu. Danes se zatekajo tam, kjer dobe, kar potrebujejo.

Liberalci smatrajo, da dolgotrajni konflikt med vedo in vero je obmejna borba za posest spornega teritorija. Vera, pravijo, se je umaknila na polje, ki pripada vedi, in veda dogmatizira o verskih rečeh, ki ne spadajo v njeno področje. Veda naj ostane pri svojem in vera na svojem, pa bo mir! Obe bosta lahko delali in spali skupaj za blagor človeštva! — Tako pravijo liberalni kompromisarji. To je res, če vzamemo v poštev konflikt med vedo in teologijo. Ampak, čim spoznamo, da je vera več kot teologija, vidimo, da ne more biti nobenega kompromisa, nobenega miru.

(Konec jutri.)

J. S. Machar:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

(Dalje.)

Poleg tega tipa cesarjev - državnikov stoji tip cesarjev - blaznikov: Caligula norec s pobleski genialnosti. Nero, žrtev umetniških aspiracij in želje po nesmrtnosti, Domitian, žrtev strahu in bojazni. Commodus, gladiator, ki se je vsled krute igre Usode rodil kot cesarjev sin, Caracalla, ki bi bil lahko odličen legijski tribun, Heliogabal, nesrečni hermafrodit in umetnik v uživanju življenja — vsi ti so, postavljeni na vrtoglavo višino oblasti, izgubili duševno ravnotežje, uničevali so vse, kar jim je prišlo pred oči, vedno žejni a nikdar siti krvi, dokler niso bili pahnjeni v njen grozni purpur in ni postalo prokletstvo edini epiteton njih imena . . . In tretji tip so bili cesarji-vojaki. Malokdaj so prišli v Rim, pogosto niti enkrat ne v svojem trudapolnem življenju, branili so meje imperija proti prebujajočim se narodom barbarov, legije so jih izvolile, navadno tudi legije odstranile — vendar je med njimi nekaj postav, ki kažejo, da bi bila tudi ta vrsta imperatorjev lahko zadržala konec starega imperija, ko bi ne bila nastala notranja kriza, ko bi ne bil pokopal antike strup od Vzhoda. Claudius II., Aurelina, Probus in največji med vsemi Diocletian . . .

Stopam skozi dvorano. Imperatorji slede drug z drugim v kronologičnem redu, z julijskim rodom začenši. Julijski rod se sicer odlikuje z zares krasnimi glavami. Augustus sam, Tiberius, oba Drusa, Germanicus, Caligula in Nero. Tiberius je bil sploh najlepši mož svoje dobe v Rimu. Poleg Nerona njegova ponosna žena Poppaeja Sabina s svojo karakteristično frizuro. Z obličja Othonovega beseda njegovo dušo — pomehkužen uživalec, toda svoj čas junak. Tudi Vitelius pripoveduje vsebino svojega življenja: razuzdanec in nič drugega. Koščeni vojak Vespasian, lepi Titus. Preudarni Nerva, jasni in točni Trajan. Hadrian, ta večni popotnik in genialni arhitekt, prvi cesar z brado. Dobrotljivi Antonius Pius Marcus Aurelius kot mladenič, potem kot mož — obe poprsji kažeta enako žalostne oči in izraz utrujenosti na obličju. Zraven stoji Faustina, njegova zagonetna žena. Commondus, Pertinax — — — itd., vsa zgodovina imperija govori iz teh poprsji, kajti imperator je bil v imperiju vse: najvišji duhovnik, najvišji vojskovodja in voditelj notranje in zunanje politike, čuvar nravnosti, zakonodajalec — vsa njegova usoda. Ciklus zaključuje poprsje Juliana Apostate, ki je pa vse drugo, le ne podoba njegovega obraza. V sredi stoji mramornata soha sedeče Agrippine (starejše).

Poprsja pesnikov, filozofov in odličnih mož drugih strok so v sosednji dvorani. Sokrates je tu parkrat s svojo tipično faunsko glavo, Sophokles, Aischylos, Homer, vojskovodja Corbulo, Cicero, Alkibiades, Euripides, Asklepiades itd. Belo poprsje starejšega Scipiona Afričana, zmagoslava nad Hannibalom, te prisili, da se ustaviš. Teme golo kakor koleno, ponosne samozavestne oči, stisnjene debele ustnice, ponos v celem obličju — da, tak je moral biti ta Wellington Rima, ki je imel več sreče nego genialnosti, tipična primera onih kamenitih ljudi, ki jih vrže Usoda končno vsakemu geniju pod noge, da se mora nad njimi spotakniti. In na golem temenu je brazgotina, sled rane, ki jo je dobil, sedemnajstleten mladenič, v bitki pri Ticinu, kjer je rešil življenje konzulu, svojemu očetu. Ena tistih glas, ki jih moraš videti, ako hočeš razumeti pot dotičnega življenja.

Korakam dalje po teh dvoranah . . . Kipi bogov . . . satirov . . . herojev . . . sarkofag s slavno bitko z Amazonkami . . . Silen . . . deček v borbi z gosjo in umirajoči gladiator . . . Oni gladiator, ki ga opeva Byron v Child Haroldu . . . Ko bi bil kipar in bi videl te-le stvari, prej bi si odsekal roko, nego bi se še kdaj potem dotaknil ila ali dleta, zakaj tu ni mogoče izraziti še kaj večjega . . . Praxitelom Satir stoji tu in snežnobeli Narcisa, ki so ga nazvali za Antinoa, Hadrianovega ljubljenca. Tako so pač stali kje v Helladi, tako jih je pripeljal bodisi Aemilius Paulus, bodisi Mummius ali Sulla v Rim, tako so stali stoletja v Rimu, preživeli generacije, preživeli bogove, preživeli svetovno vlado imperija in zdaj zro v naše dneve — edini neizpremenjeni, edini nesmrtni, še vedno dihajo v mirnih dihljajih, kakor bi vedeli, da prežive nove ljudi, nove države, nove bogove, kajti edina nesmrtnost je lepota, in to imajo oni . . .

V zadnji dvorani je poprsje, ki ga označujejo za podobo M. Junija Bruta, Caesarjevega morilca . . . Da, tako je pač bilo njegovo obličje. Ne ravno simpatično, pa tudi ne brez izraza, tako nekakšen rimski gizdalin, zna se pa povzpeti tako, da mori zaradi ideje. Samo da potem takoj pade in meri ljudi in svet po svojem normalu — in seveda pride k Filipom.

— — — Solnce, žgoče solnce zunaj . . . Grem mimo Marca Aurelija v palačo Konservatorjev nasproti. Hodim po dvoranah, hodnikih, gledam reliefe, urne, sarkofage, kipe, kipce, table, na katerih so bili zaznamovani konzuli, diktatorji, cenzorji in poveljniki konjenice republikanskega Rima. Mozaiki, zbirke denarjev, stari grobi, dvorana slik iz renesance, vrsta imen najslavnejših mojstrov, in spet antično nakitje, toaletne potrebščine, nosilnice, voz, bronasti kipi, kipci, vaze, poprsja slavnih modernih Italijanov, med katere je zašel, bog vedi kako, tudi Mickiewicz, kamenje, brušeni dragi kameni, gobelini — — morda bi bilo bolje, da sem šel prej sem in ne v Kapitolinski muzej! Moti me nekoliko to-le pomanjkanjkanje enotnega stila in utrujen sem . . . . Hodim, gledam, duh se naposled vendarle vzdrami kakor bi ga kdo s šibo oplazil, ko se človek ustavi pred takim antičnim dečkom, ki si izdira trn, ali pred urno, v kateri je bil pepel Agrippine, Caligulove matere — toda takoj spet opeša — — truden sem . . .

Še v to dvorano, kjer ima rimski občinski svet svoje seje, kjer se sklepajo civilni zakoni in kjer stoji slavna kapitolinska volkulja, ki je stala nekdaj pri ruminalskem figovcu na Palatinu . . . spustiš se za trenotek v rdeči fotelj enega izmed teh modernih senatorjev, gledaš zeleni bron klasične živali — — — in odhajaš z obljubo, da prideš spet in spet . . .

Solnčna svetloba žge v oči . . . v ušesih šumi . . . kakor brez duha se vlečem k Vicolu Alibert . . .

Sofija Petrovna stopa nekako razburjena po veži. Zgrabi me za roko in me pelje v bralno sobo.

— Trepova ni več! — mi zašepeta zmagoslavno.

— Kakšnega Trepova? —

— Našega Trepova. Krvavega peterburškega psa. Umrl je, jaz pa sem prepričana, da je bil odstranjen na drug način . . .

— A tako. Sofija Petrovna, in veste, kaj mislim jaz? Jaz mislim, da po Capitoliju ne prenesem nobenega muzeja na svetu več. —

Gleda me in me ne razume, kakor ne razumem jaz nje . . .

(Dalje prihodnjič)

† Srečko Kovačič:

POVEST BREZ VSEBINE

Spisal sem dolgo, dolgo povest in sem jo dal pregledati kritiku iz predvojne dobe. Pa mi jo je vrnil češ, naj ne pišem več "takih" stvari, brez ideje in vsebine ter povrhu še z nedostatki sloga ter improvizacijami čuvstev. Shranil sem njegove nauke v svoj veliki kovčeg, kamor zaklepam vse dragoceno in nepotrebno, vlegel sem se na posteljo in hudo mi je bilo. Kajti nič dražjega ni bilo na svetu zame nego tista povest, pisana z globoko tugo in bolestjo, z opazovanjem umiranja in bolehanja, s trepetajočo roko, ki bi izprosila rada milosti za vse, pa ni mogla izprositi niti življenja zase.

In premišljeval sem o vsebini. Kaj naj bi bila prav za prav vsebina te povesti? Čemu naj bi služila ta povest? (Danes je govor, da umetnost nečemu služi.) Kako in zakaj?

Pisal sem svojo povest v obliki dnevnika samotnika, ki ječi v temi svojega podstrešja z zapuščenim življenjem. Kakor v nedeljo sem se čutil: ljudje gredo v cerkev in molijo, jaz pa sem sam in premišljujem. V kotu ječi zapuščeno življenje, čez jasnosinje ponevihtno nebo plavajo beli oblaki kakor galebi, solnce se smeje s svojimi rosnimi zlatimi trepalnicami, jaz pa sem tu in ječim. —

Včeraj sem čital razpravo svojega prijatelja o bodočnosti slovenskega naroda. Skoro da ni bila razprava, velika pesem je bila, apoteoza ljubezni večno zaničevanega človeka, ki ga je zamamila megla v opojno sanjarenje — čimbolj so se pa sanje bližale koncu, tem težje so postajale, temnejše, groznejše. In sem se vprašal: Ali ni tudi ta "bodočnost" brez ideje, brez vsebine? Vprašal sem prijatelja, pa je osupnil: "Ideja — ideja — vsebina — —".

Tako sem se napotil. Truden, obupan, izmučen od misli sem stopil v večerni hlad. Solnce je mežikalo s svojimi romantičnimi trepalnicami in v drevju so se svetlikale male srebrne kapljice. Hlad je dihal v moj razpaljeni obraz. Hiše so tonile med teškim mokrim zelenjem in v beli pesek so se udirale počasne stopinje. Ali ni jesen? In vendar, vendar se mi zdi, da bi lahko sejal v to zemljo, mokro, globoko, s solzami namočeno, in da bi iz nje drevesa pognala visoko, na vejah bi visele srebrne kapljice, v daljavi pa bi mežikalo z zlatimi trepalnicami solnce. Za solncem pa jasnost — zavriskal bi od veselja in mojemu srcu bi odgovarjali vsi logi, vse gore, samo nebo — —

Zdelo se mi je, da hodim dolgo. In kakor sem pisal od mejnika do mejnika poglavje za poglavjem te povesti brez vsebine, tako se mi je zdela zdaj ta zemlja vsa plodna. Sanjam bi trebalo le vstati, pa bi oživele, misli vzletele in odhitele. O, šele sedaj premišljam: povest brez vsebine, ki sem jo uničil, obnovim; še enkrat se izpove to bolno srce, ki je pilo iz časa strup brezupa in samote. Zakaj človek je stopil na cesto, vzkriknil je, in gore so mu odgovorile.

ZA STARI KRAJ

Zima se bliža in s mrazom naraščajo potrebe in trpljenje. Povodnji, slaba letina, visoki davki in druge nadloge bodo potrebe letošnjo zimo več kakor podvojile. Kdo drugi naj pomaga, ako ne Amerikanci?

DENARNE POŠILJATVE

so najboljša podpora in darila. Naša banka ima lastne zveze s pošto in bankami v starem kraju in zato more izvrševati denarne pošiljatve hitro in zanesljivo, po pošti ali brzojavko, ter po nizkih cenah. Mi tudi dolarje izplačujemo v Jugoslaviji.

DENAR IZ STAREGA KRAJA

imajo mnogi rojaki dobiti, bodisi iz bank, od privatnikov, od sodnije itd. Mi imamo v teh zadevah izkušnje in zato vsakomur lahko ustrežemo.

NOTARSKE IN ODVETNIŠKE POSLE

oskrbimo mi tako za tukaj, kakor tudi v starem kraju. Pooblastila, kupne pogodbe, pobotnice itd. lahko dobite pri nas. Ako rabite v starem kraju zanesljivo in točno odvetniško pomoč, Vam je lahko oskrbimo.

OSEBE IZ STAREGA KRAJA

mi hitro dobimo v Ameriko, ako jim je vstop po zakonu dovoljen. Mi izdelamo izjave, prošnje za Washington in vse, kar spada sraven.

SKUPNO POTOVANJE ZA BOŽIČ

v stari kraj prigodimo na 4. dec. t. l. na francoskem parniku "Paris." Potnike bo spremljal uradnik družbe. Potniki naj se priglase čim prej, zlasti nedržavljani, da jim preskrbimo še pred odhodom dovoljenja za povratek v Ameriko.

Ako želite potovati pred omenjenim datumom, nam pišite po vozni red. Mi zastopamo vse linije in zato lahko ustrežemo.

Vse dopise o teh zadevah naslovite na banko

ZAKRAJŠEK & ČEŠARK
455 W. 22nd Str.
New York, N. Y.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

KJE SE NAHAJA

rojak John Mikolich. Ako kdo ve za njegov naslov, prosim, da mi ga sporoči, ako bo pa sam čital ta oglas, naj se prijavi na naslov: Peter Jellar, P. O. Box 21, Klein, Mont. (Adv.)

SEZNAM PRIREDB SLOVENSKIH ORGANIZACIJ V CHICAGU.

Dr. št. 8, S. N. P. J. — Veselica v soboto 21. novembra v Hrvatskem narodnem domu v So. Chicago.

Dr. št. 131, S. N. P. J. — Veselica v sredo 24. novembra v dvorani S. N. P. J.

"Zven" št. 70 J. S. K. J.—Vinska trgatev v soboto 27. novembra v Narodni dvorani, S. Racine Ave. in W. 18th St.

Soc. pevski zbor "Sava" (odsek kluba št. 1, JSZ.) —Koncert v nedeljo 5. decembra v dvorani S. N. P. J.

Dr. št. 1, S. S. P. Z. — Božična veselica v nedeljo 12. decembra v dvorani S. N. P. J.

Zveza slovenskih organizacij.—Veselica v soboto, 18. decembra, v Narodni dvorani.

Skupna društva S. N. P. J. — Božična veselica v nedeljo 19. decembra, v dvorani S. N. P. J.

IŠČEM

Slovenko ali Hrvatico v starosti 20 do 38 let, za domača hišna dela in za oskrbovanje mojih otrok. Jaz sem vdovec, star 36 let, imam delo v premogorovu in imam tudi večjo svoto denarja. Plača po dogovoru. Želim, da je dobra in poštena, bodisi dekle ali vdova z enim otrokom. Za naslov pišite na: Oskrbnica, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

KLOBASE KRANJSKE KLOBASE

Zopet razpošiljam po vsi Ameriki izvrstne klobase, kakor je še tisoče rojakom znano, da so bile moje klobase izvrstne vsako leto, in letos pa bodo še boljše. Denar se vrne onim, ki niso zadovoljni. Uljudno se priporočam mojim starim in novim odjemalcem za obilo naročil. Cena 38c funt. Poštnina ni všteta. Denar pošljite s naročilom ali pa vam pošljem na C. O. D.

Slovenski trgovci bodete rojakom zelo ustregli, ako bodete imeli naše klobase v zalogi. Pišite po ceno. Vsa pisma in naročila pišite na:

JOSEPH LESKOVAR
619—14th Street, Racine, Wis.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvrstna krasna knjiga, obsega 682 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane.....$5.00

Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo.....$2.00

Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro.....$1.50

Pater Malaventura—V Kabareta—zanimiva povest iz življenja ameriških frančiškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami.....$1.50

Zajedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skritega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki..$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki je je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek.....$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 282 strani mehko vezana, stane samo.....50c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE

pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosedaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokal, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Kršinančič, 13111 Bennington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimac, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Goleb, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI."

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA